

Bruto domaći proizvod Crne Gore za 2013. godinu

Realna stopa rasta bruto domaćeg proizvoda u 2013. godini iznosila je 3.3%.

U ovom saopštenju objavljuju se rezultati obračuna bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) Crne Gore za 2013. godinu, po proizvodnoj i potrošnoj metodi, u tekućim i stalnim cijenama. Rezultati obračuna za 2013. godinu zasnovani su na izvorima podataka koji su sveobuhvatni i u potpunosti uporedivi sa rezultatima obračuna BDP-a za 2012.godinu, izuzev podataka statistike Bilansa plaćanja-CBCG koji su u skladu sa novom metodologijom MMF-a (BPM6, 2009).

Bruto domaći proizvod Crne Gore u 2013. godini iznosi 3 327 miliona eura, dok je u 2012. godini iznosio 3 149 milion eura.

Bruto domaći proizvod po stanovniku u 2013. godini iznosi 5 356 eura, dok je u 2012. godini iznosio 5 074 eura.

	2012	2013
1. Bruto domaći proizvod u tekućim cijenama, mil. EUR	3 149	3 327
2. Stanovništvo, hilj.	620,6	621,2
3. Bruto domaći proizvod po stanovniku, EUR <i>3= (1/2)</i>	5 075	5 356
4. Bruto domaći proizvod u stalnim cijenama (cijene prethodne godine), mil. EUR	3 152	3 254
5. Realni rast BDP-a (%) <i>(BDP u stalnim cijenama tekuće godine/BDP u tekućim cijenama prethodne godine) x 100 - 100</i>	-2,5	3,3
6. Nominalni rast BDP-a (%) <i>(BDP u tekućim cijenama tekuće godine / BDP u tekućim cijenama prethodne godine) x 100 - 100</i>	-2,6	5,7
7. Deflator (%) <i>(BDP u tekućim cijenama tekuće godine / BDP u stalnim cijenama tekuće godine) x 100 - 100</i>	-0,1	2,2

Tabela 1: Bruto vrijednost proizvodnje i bruto dodata vrijednost u tekućim cijenama, 2012. – 2013. godina

u hilj. EUR

Klasifikacija djelatnosti		Bruto vrijednost proizvodnje		Intermedijalna potrošnja		Bruto dodata vrijednost	
		2012	2013	2012	2013	2012	2013
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	394 423	436 828	162 411	169 942	232 012	266 886
B	Vađenje rude i kamena	65 900	65 012	32 309	28 945	33 591	36 067
C	Prerađivačka industrija	503 049	477 881	367 587	340 895	135 462	136 986
D	Snabdijevanje električnom energijom	194 210	251 775	104 502	114 546	89 708	137 229
E	Snabdijevanje vodom	91 617	102 495	22 755	35 826	68 862	66 669
F	Građevinarstvo	516 829	502 660	371 637	366 380	145 192	136 280
G	Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikala	747 482	810 596	361 149	422 204	386 333	388 391
H	Saobraćaj i skladištenje	309 858	326 614	179 571	200 876	130 287	125 738
I	Usluge pružanja smještaja i ishrane	387 439	419 865	176 928	202 193	210 511	217 672
J	Informisanje i komunikacije	292 656	284 792	138 068	136 440	154 588	148 352
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	192 900	182 690	63 819	44 292	129 081	138 399
L	Poslovanje nekretninama	294 311	311 895	68 038	84 740	226 273	227 155
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	232 145	232 242	142 287	155 252	89 858	76 990
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	102 728	128 380	73 376	91 017	29 352	37 363
O	Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	381 523	360 570	135 217	114 029	246 306	246 541
P	Obrazovanje	156 046	153 869	13 192	15 044	142 854	138 824
Q	Zdravstvo i socijalna zaštita	195 573	201 395	71 196	72 520	124 377	128 876
R	Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	105 717	93 451	66 883	48 229	38 834	45 222
S+T	Ostale uslužne djelatnosti; Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	41 783	48 169	19 650	24 013	22 133	24 156
U	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela
Ukupno		5 206 189	5 391 179	2 570 575	2 667 383	2 635 614	2 723 796
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode						513 243	603 281
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (tekuće cijene)						3 148 857	3 327 077

Tabela 2: Indeksi nominalnog rasta, struktura BDP-a i bruto dodata vrijednost u tekućim cijenama, 2012. - 2013. godina

Klasifikacija djelatnosti		Bruto dodata vrijednost (hilj. EUR)		Indeksi nominalnog rasta ¹	Struktura BDP- a (%)	
		2012	2013		2012	2013
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	232 012	266 886	115,0	7,4	8,0
B	Vađenje rude i kamena	33 591	36 067	107,4	1,1	1,1
C	Prerađivačka industrija	135 462	136 986	101,1	4,3	4,1
D	Snabdijevanje električnom energijom	89 708	137 229	153,0	2,8	4,1
E	Snabdijevanje vodom	68 862	66 669	96,8	2,2	2,0
F	Građevinarstvo	145 192	136 280	93,9	4,6	4,1
G	Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikala	386 333	388 391	100,5	12,3	11,7
H	Saobraćaj i skladištenje	130 287	125 738	96,5	4,1	3,8
I	Usluge pružanja smještaja i ishrane	210 511	217 672	103,4	6,7	6,5
J	Informisanje i komunikacije	154 588	148 352	96,0	4,9	4,5
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	129 081	138 399	107,2	4,1	4,2
L	Poslovanje nekretninama	226 273	227 155	100,4	7,2	6,8
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	89 858	76 990	85,7	2,9	2,3
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	29 352	37 363	127,3	0,9	1,1
O	Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	246 306	246 541	100,1	7,8	7,4
P	Obrazovanje	142 854	138 824	97,2	4,5	4,2
Q	Zdravstvo i socijalna zaštita	124 377	128 876	103,6	3,9	3,9
R	Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	38 834	45 222	116,4	1,2	1,4
S+T	Ostale uslužne djelatnosti ; Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	22 133	24 156	109,1	0,7	0,7
U	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela
Ukupno		2 635 614	2 723 796	103,3	83,7	81,9
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode		513 243	603 281	117,5	16,3	18,1
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (tekuće cijene)		3 148 857	3 327 077	105,7	100,0	100,0

¹ Indeks nominalnog rasta = (BDP u tekućim cijenama tekuće godine / BDP u tekućim cijenama prethodne godine) * 100

Tabela 3: Bruto dodata vrijednost, u tekućim i stalnim cijenama i stope realnog rasta, 2013. godina

Klasifikacija djelatnosti		Bruto dodata vrijednost (hilj. EUR)			Stope realnog rasta (%) ²
		Tekuće cijene 2012	Tekuće cijene 2013	Stalne cijene 2013	2013
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	232 012	266 886	269 419	16,1
B	Vađenje rude i kamena	33 591	36 067	31 339	-6,7
C	Prerađivačka industrija	135 462	136 986	141 541	4,5
D	Snabdijevanje električnom energijom	89 708	137 229	124 424	38,7
E	Snabdijevanje vodom	68 862	66 669	64 756	-6,0
F	Građevinarstvo	145 192	136 280	146 935	1,2
G	Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikala	386 333	388 391	402 563	4,2
H	Saobraćaj i skladištenje	130 287	125 738	136 338	4,6
I	Usluge pružanja smještaja i ishrane	210 511	217 672	216 089	2,6
J	Informisanje i komunikacije	154 588	148 352	147 344	-4,7
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	129 081	138 399	115 509	-10,5
L	Poslovanje nekretninama	226 273	227 155	229 418	1,4
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	89 858	76 990	92 523	3,0
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	29 352	37 363	33 595	14,5
O	Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	246 306	246 541	250 001	1,5
P	Obrazovanje	142 854	138 824	144 839	1,4
Q	Zdravstvo i socijalna zaštita	124 377	128 876	125 882	1,2
R	Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	38 834	45 222	40 296	3,8
S+T	Ostale uslužne djelatnosti ; Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	22 133	24 156	23 065	4,2
U	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela
Ukupno		2 635 614	2 723 796	2 735 876	3,8
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode		513 243	603 281	518 075	0,9
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD		3 148 857	3 327 077	3 253 951	3,3

² Stopa realnog rasta = (BDV u stalnim cijenama tekuće godine / BDV u tekućim cijenama prethodne godine) * 100 - 100

Tabela 4: Bruto dodata vrijednost i struktura BDP-a u stalnim cijenama, 2013. godina

Klasifikacija djelatnosti		Bruto dodata vrijednost (hilj. EUR)	Struktura BDP-a (%)
		2013	2013
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	269 419	8,3
B	Vađenje rude i kamena	31 339	1,0
C	Prerađivačka industrija	141 541	4,3
D	Snabdijevanje električnom energijom	124 424	3,8
E	Snabdijevanje vodom	64 756	2,0
F	Građevinarstvo	146 935	4,5
G	Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikala	402 563	12,4
H	Saobraćaj i skladištenje	136 338	4,2
I	Usluge pružanja smještaja i ishrane	216 089	6,6
J	Informisanje i komunikacije	147 344	4,5
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	115 509	3,5
L	Poslovanje nekretninama	229 418	7,1
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	92 523	2,8
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	33 595	1,0
O	Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	250 001	7,7
P	Obrazovanje	144 839	4,5
Q	Zdravstvo i socijalna zaštita	125 882	3,9
R	Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	40 296	1,2
S+T	Ostale uslužne djelatnosti ; Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	23 065	0,7
U	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela
Ukupno		2 735 876	84,1
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode		518 075	15,9
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (stalne cijene)		3 253 951	100,0

Tabela 5: Struktura BDP-a po kategorijama potrošnje u tekućim cijenama, 2012. - 2013. godina

Kategorija potrošnje		Vrijednost (hilj. EUR)		Struktura BDP-a (%)	
		2012	2013	2012	2013
1= (1.1+1.2)	Finalna potrošnja	3 311 077	3 372 193	105,2	101,3
1.1	Lična potrošnja domaćinstava	2 631 969	2 712 002	83,6	81,5
1.2= (a+b)	Potrošnja države	679 108	660 191	21,6	19,8
a)	<i>individualna</i>	308 328	309 924	9,8	9,3
b)	<i>kolektivna</i>	370 780	350 267	11,8	10,5
2	Bruto investicije u osnovna sredstva	583 824	638 656	18,5	19,2
3	Promjene zaliha	30 907	-8 378	1,0	-0,3
4= (4.1-4.2)	Saldo izvoza i uvoza roba i usluga	-776 951	-675 394	-24,7	-20,3
4.1= (a+b)	Izvoz roba i usluga	1 389 430	1 390 130	44,1	41,8
a)	<i>izvoz roba</i>	391 861	395 712	12,4	11,9
b)	<i>izvoz usluga</i>	997 569	994 418	31,7	29,9
4.2= (a+b)	Uvoz roba i usluga	2 166 381	2 065 524	68,8	62,1
a)	<i>uvoz roba</i>	1 781 065	1 724 335	56,6	51,8
b)	<i>uvoz usluga</i>	385 316	341 189	12,2	10,3
5= (1+2+3+4)	BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (tekuće cijene)	3 148 857	3 327 077	100,0	100,0

Grafik 1: Struktura BDP-a po kategorijama potrošnje u tekućim cijenama (u %)

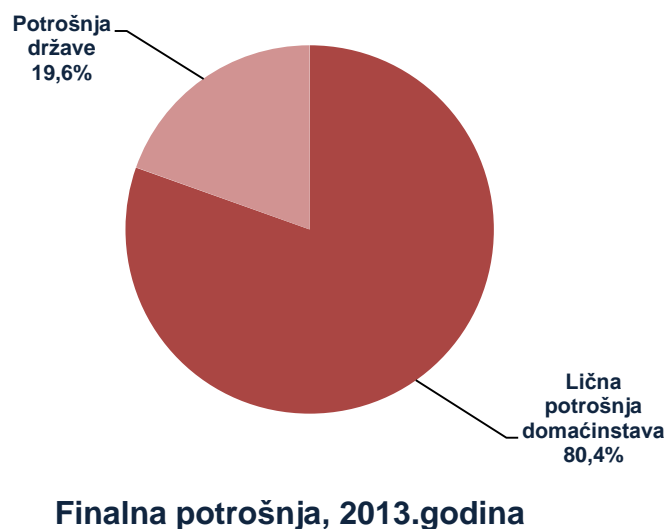
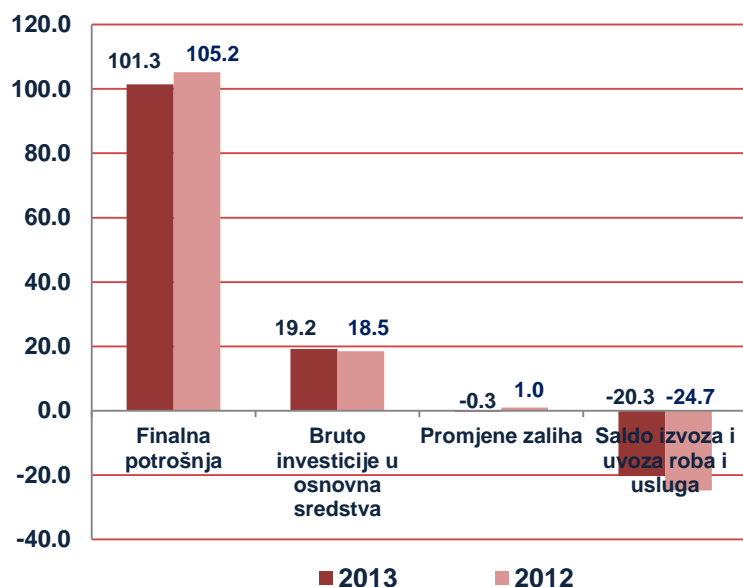
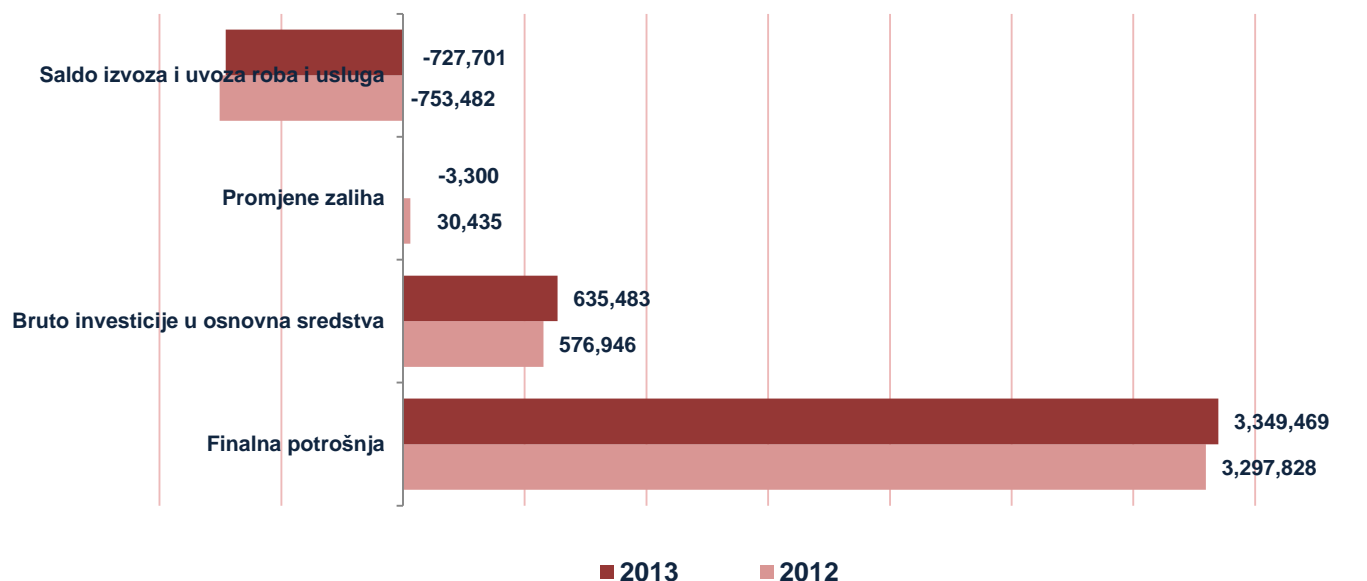

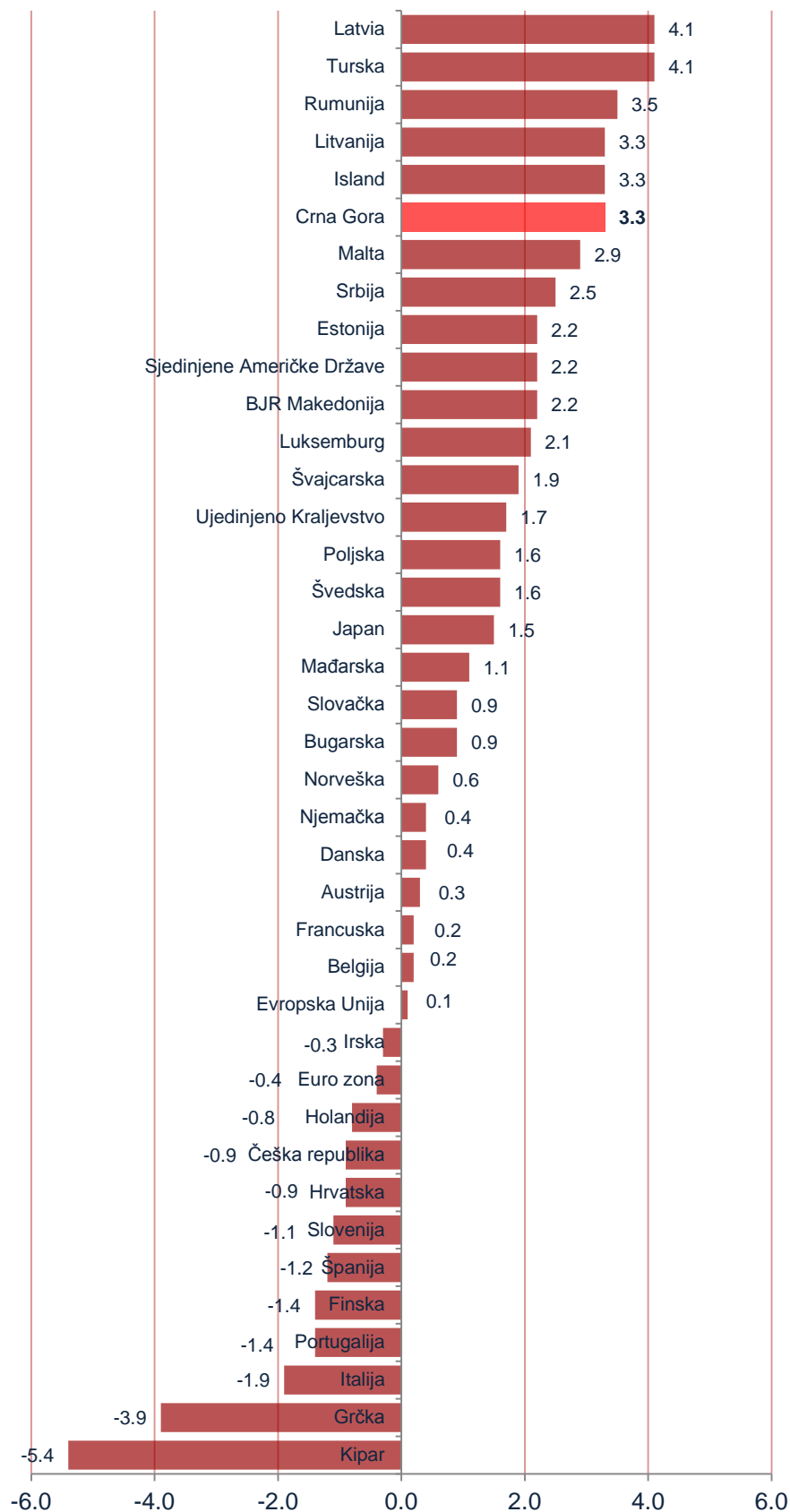
Tabela 6: Struktura BDP-a po kategorijama potrošnje u stalnim cijenama, 2012. - 2013. godina

Kategorije potrošnje		Vrijednost (hilj. EUR)		Struktura BDP-a (%)	
		2012	2013	2012	2013
1= (1.1+1.2)	Finalna potrošnja	3 297 828	3 349 469	104,6	103,0
1.1	Lična potrošnja domaćinstava	2 581 088	2 661 099	81,9	81,8
1.2= (a+b)	Potrošnja države	716 740	688 370	22,7	21,2
a)	<i>individualna</i>	312 731	312 028	9,9	9,6
b)	<i>kolektivna</i>	404 009	376 342	12,8	11,6
2	Bruto investicije u osnovna sredstva	576 946	635 483	18,3	19,5
3	Promjene zaliha	30 435	-3 300	1,0	-0,1
4= (4.1-4.2)	Saldo izvoza i uvoza roba i usluga	-753 482	-727 701	-23,9	-22,4
4.1= (a+b)	Izvoz roba i usluga	1 365 831	1 371 345	43,3	42,1
a)	<i>izvoz roba</i>	403 855	396 426	12,8	12,2
b)	<i>izvoz usluga</i>	961 976	974 920	30,5	30,0
4.2= (a+b)	Uvoz roba i usluga	2 119 313	2 099 046	67,2	64,5
a)	<i>uvoz roba</i>	1 757 514	1 762 403	55,8	54,2
b)	<i>uvoz usluga</i>	361 799	336 643	11,5	10,3
5= (1+2+3+4)	BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (stalne cijene)	3 151 727	3 253 951	100,0	100,0

Grafik 2: Kategorije potrošnje u stalnim cijenama (u hilj.EUR), 2012. - 2013.godina

Grafik 3: Međunarodni pregled stopa realnog rasta BDP-a, 2013. godina

Podaci o stopama realnog rasta BDP-a koje objavljuje EUROSTAT nalaze se na internet adresi:
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_gdp_k&lang=en

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Metodološki koncept, definicije i klasifikacije

Korišćena metodologija je u skladu sa Sistemom nacionalnih računa (SNA'93) i Evropskim sistemom nacionalnih računa (ESA'95).

Bruto domaći proizvod (BDP) mjeri ukupnu vrijednost dobara i pruženih usluga koje su proizvele rezidentne institucionalne jedinice.

MONSTAT sprovodi obračun BDP-a po proizvodnoj i potrošnoj metodi i obračuni su međusobno nezavisni.

Obračun BDP-a uključuje sve djelatnosti unutar granica proizvodnje definisane metodologijama SNA'93 i ESA'95 i obuhvata cjelokupnu teritoriju Crne Gore.

Procjena neobuhvaćene ekonomije tj. podizveštavanje, za legalni dio ekonomskih aktivnosti, djelimično je uključena u obračun BDP-a.

Nelegalne aktivnosti: droga, prostitucija, krijumčarenje ljudi, nelegalna trgovina CD-a, nelegalno korišćenje softvera, prodaja oružja i dr. nijesu uključene u obračun BDP-a .

Klasifikacija ekonomskih jedinica po djelatnostima u skladu je sa Klasifikacijom djelatnosti koja je usklađena sa Klasifikacijom ekonomskih djelatnosti Evropske zajednice (NACE Rev.2).

Metodologija obračuna

Proizvodna metoda

Osnovne kategorije obračuna BDP-a po proizvodnoj metodi su:

Bruto vrijednost proizvodnje se definiše kao tržišna vrijednost svih proizvedenih roba i usluga. Obračunata je po djelatnostima u približnim osnovnim cijenama, jer su sve subvencije tretirane kao subvencije na proizvode i uzete u obračun na nivou nacionalne ekonomije.

Intermedijalna potrošnja po nabavnim cijenama je vrijednost proizvoda i usluga koji se transformišu, koriste ili troše u procesu proizvodnje.

Bruto dodata vrijednost predstavlja razliku između bruto vrijednosti proizvodnje i intermedijalne (međufazne) potrošnje.

Bruto domaći proizvod u tržišnim cijenama iskazuje vrijednost svih proizvedenih dobara i usluga rezidentnih jedinica, tj. zbir bruto dodatih vrijednosti po djelatnostima i poreza na proizvode umanjanih za subvencije na proizvode.

U obračun Intermedijalne potrošnje po djelatnostima uključene su usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene (FISIM) čime je obračun BDP-a usklađen sa Evropskim standardima.

Tekuće cijene

Obračun bruto dodate vrijednosti u tekućim cijenama najvećim dijelom zasniva se na podacima Završnih računa preduzeća (Bilans uspjeha i Statistički aneks) i podacima redovnih statističkih istraživanja.

Kvalitet podataka Završnih računa je poboljšan dodatnim procjenama uz korišćenje podataka iz statistike poljoprivrede, industrije, građevinarstva, trgovine na veliko i malo, turizma, saobraćaja i ostalih statistika. Takođe, korišćeni su i administrativni podaci Centralne banke Crne Gore, Poreske uprave, Uprave carina i Ministarstva finansija.

Korišćeni podaci prilagođeni su metodološkim zahtjevima SNA'93 i ESA'95, a u pojedinim slučajevima su izvršene procjene na osnovu raspoloživih podataka.

Stalne cijene

Obračun BDP-a po proizvodnoj metodi urađen je i u stalnim cijenama. Za sektor Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo obračun u stalnim cijenama je izvršen primjenom metode dvostruke deflacije, a za ostale sektore primijenjen je metod jednostruke ekstrapolacije.

Potrošna metoda

Tekuće cijene

Obračun BDP-a po potrošnoj metodi u tekućim cijenama zasniva se na podacima iz redovnih istraživanja MONSTAT-a, Uprave carina, Ministarstva finansija, Centralne banke Crne Gore.

Za obračun lične potrošnje domaćinstava korišćeni su podaci iz redovnih istraživanja MONSTAT-a, kao i iz različitih administrativnih i ostalih raspoloživih izvora. Glavni izvor podataka je Anketa o potrošnji domaćinstava. Korišćena je COICOP klasifikacija na četvrtom nivou. Za obračun lične potrošnje domaćinstava primijenjen je metod Robnih tokova (Commodity flow approach) koji predstavlja balans svih tokova roba i usluga proizvedenih i uvezenih na jednoj strani i korišćenih i izvezenih na drugoj strani.

Podaci o izdacima države izračunati su na osnovu podataka Ministarstva finansija i Završnog računa budžeta Crne Gore. Individualna potrošnja države obuhvata rashode za obrazovanje, zdravstvo, socijalnu zaštitu, sport, kulturu i rekreaciju. Ostali rashodi države predstavljaju kolektivnu potrošnju (opšte javne službe, vojna i civilna odbrana sa ministarstvom, stambeno- komunalni poslovi i sl.).

Bruto investicije u osnovna sredstva pravnih lica obračunate su na osnovu metode Robnih tokova (Commodity flow approach) i podataka iz Godišnjeg istraživanja o investicijama u osnovna sredstva koje sprovodi MONSTAT. Bruto investicije u osnovna sredstva za nekorporativni sektor (građevinarstvo, poljoprivreda i dr.) procijenjeni su na osnovu raspoloživih podataka iz redovnih statističkih istraživanja.

Podaci o izvozu i uvozu roba i usluga zasnivaju se na podacima Bilansa plaćanja Centralne banke Crne Gore. Podaci platnog bilansa Crne Gore za 2013 godinu su u skladu sa novom metodologijom MMF-a (BPM6).

Stalne cijene

Obračun BDP-a po potrošnoj metodi urađen je i u stalnim cijenama. Na osnovu raspoloživih podataka obračun je izvršen u stalnim cijenama primjenom metode ekstrapolacije za potrošnu kategoriju Potrošnja države, a za sve ostale potrošne kategorije obračun u stalnim cijenama je izvršen primjenom metode deflacije.

Tiraž: 60 primjeraka

**Izdaje i štampa Zavod za statistiku Crne Gore (MONSTAT)
81000 Podgorica, IV Proleterske br.2, telefon (+382) 20 230-811, tel/fax (+382) 20 230-814**

Saopštenje pripremio:

**Odsjek makro-ekonomskih statistika i nacionalnih računa
tel/fax +382-20-223 435**

**Web: www.monstat.org
email: contact@monstat.org**